

Рўзиев Фарид Ашуроевич

Ассистент кафедры физиологии, генетики и биохимии

Самаркандский государственный университета

Ruziyev Farid Ashurovich

Assistant of the department of physiology, genetics and biochemistry

Samarkand State University

Идрисова Леля Дамировна

Студентка 4-го курса кафедры физиологии, генетики и биохимии

Самаркандского государственного университета

Idrisova Lelya Damirovna

Student of the department of physiology, genetics and biochemistry

Samarkand State University

QUYONLARDA KALSIYNING O'ZLASHTIRILISHIGA ANTOGONIST ELEMENTLARNING TA'SIRI

THE EFFECT OF CALCIUM ANTOGONISTIC ELEMENTS ON OBSORBTION IN RABBITS

Аннотация. В этой статье даются сведения о том, что в корме кроликов встречаются двухвалентные антагонистические элементы, препятствующие усвоению кальция организмом. В результате исследований установлено, что такие элементы существуют.

Ключевые слова: антипищевые вещества, кролик, антагонистические элементы, рацион, Mg, Zn, норма.

Summary. This article provides information that in the nutrition of rabbits there are bivalent antagonistic elements that prevent the absorption of calcium from the body. As a result of research, it is established that such elements exist.

Key words: antifood, antagonistic elements, rabbit, Mg, Zn, ration, meal.

Mavzuning dolzarbli: Hozirgi kunda oziqalarning miqdori, turlari va sifatiga katta e'tibor qaratilmoqda, lekin oziqa tarkibidagi ayrim moddalarning o'ziga xos jihatlari, ya'ni ba'zi moddalarning hazm mexanizmlariga ta'siri to'liq o'rganilgan emas. Jumladan, antioziqalarning qanday turlari borligi va ularning hazm jarayonlariga ta'siri hali nazariy va amaliy to'liq o'rganilmagan. Ushbu mavzu yuzasidan ilmiy izlanishlar olib borilishi hazm fiziologiya sohasida va oziq-ovqat sanoati sohasida yanada yangi ma'lumotlar olishga imkon beradi. Oziqalar tarkibini yanada chuqurroq tahlil qilish orqali sifatlari oziq-ovqat mahsulotlarini saralab olish, tabiiy bo'lgan oziqalarni oziqalar ratsionida ko'proq o'r'in egallashiga erishish, antioziqalarni aniqlash usullarini ishlab chiqish, quyonlar oziqlanishi jarayonida antiozuqalar ta'sirini o'rganishni maqsad qilib oldik.

Tadqiqot ishining uslublari: nazoratdagi va tajribadagi ikki valentli antagonist elementlar berilgan quyonlar

qoni tarkibidagi Ca^{2+} ni foto- elektrokolorimetrik usulida aniqlash, ma'lumotlarni statistik tahlil qilish. Yer yuzida aholi oshgani sayin, ularni sifatlari oziqa maxsulotlari bilan ta'minlash va sog'lom turmush tarzini shakllantirish maqsadida oziqlanish ratsioniga rioya qilishga katta e'tibor qaratilmoqda. Lekin, oziqa tarkibidagi ayrim moddalarning o'ziga xos jihatlari, yani ba'zi moddalarning hazm mexanizmlariga ta'siri to'liq o'rganilganish darasi ancha past. Masalan, antioziqalarning qanday turlari borligi va ularning hazm jarayonlariga ta'siri hali nazariy va amaliy to'liq o'rganilmagan. Ushbu mavzu yuzasidan ilmiy izlanishlar olib borilishi, hazm fiziologiyasi sohasida va oziq-ovqat sanoati sohasida yanada yangi ma'lumotlar olishga imkon beradi. Yangi ma'lumotlar asosida tuzilgan ovqatlanish gigienasi orqali insonlar salomatligini yanada yaxshilashga, ularni oz bo'lsada umrini uzaytirishga erishildi. Turli xil oziq-ovqat mahsulotlaridagi antioziqalarni

(antivitaminlar, antiaminokislotalar, antifermentlar) ovqat hazm qilish mexanizmlariga ta'sirini o'rganish va asosan kundalik qabul qilayotgan oziqalar tarkibidagi ayrim antimoddalarning ovqat ratsionidan chiqarib tashlash to'g'risida tavsiyalar berib, bo'rdoqiga boqilayotgan hayvonlar (quyonlar) sog'lagini saqlashga qaratilgan chora tadbirlarga oz bo'sada o'z hissamizni qo'shish umididamiz. Quyonlar oziqasidagi kalsiyga antagonist elementlar magniy va ruxning ta'siri natijasida kalsiy elementining so'rilihidi o'zgarishlarni kuzatish maqasida nazoratdagi 3–4 oylik quyonlar (antioziqalar berilmagan quyonlar) hamda tajribadagi 3–4 oylik quyonlar (Mg, Zn antioziqalari berilgan quyonlar) tanlab olindi. Ular bir muddatda nazorat qilib borildi va qonidagi kalsiy tekshirilganda quyidagi natijalar olindi. (1–2 jadvallar).

1-jadval

Qo'shimcha antagonist elementlari berilmagan nazoratdagi quyonlar qonidagi kalsiy miqdori (mmoll/l)

Nº	X	Y(x-M)	Y ²
1	nazoratdagi	3,32	-0,148
2	nazoratdagi	3,57	0,102
3	nazoratdagi	4,01	0,542
4	nazoratdagi	3,04	-0,428
5	nazoratdagi	3,4	-0,068
Σ		17,34	0,5139
			0,0257
M	3,468	m	0,1603

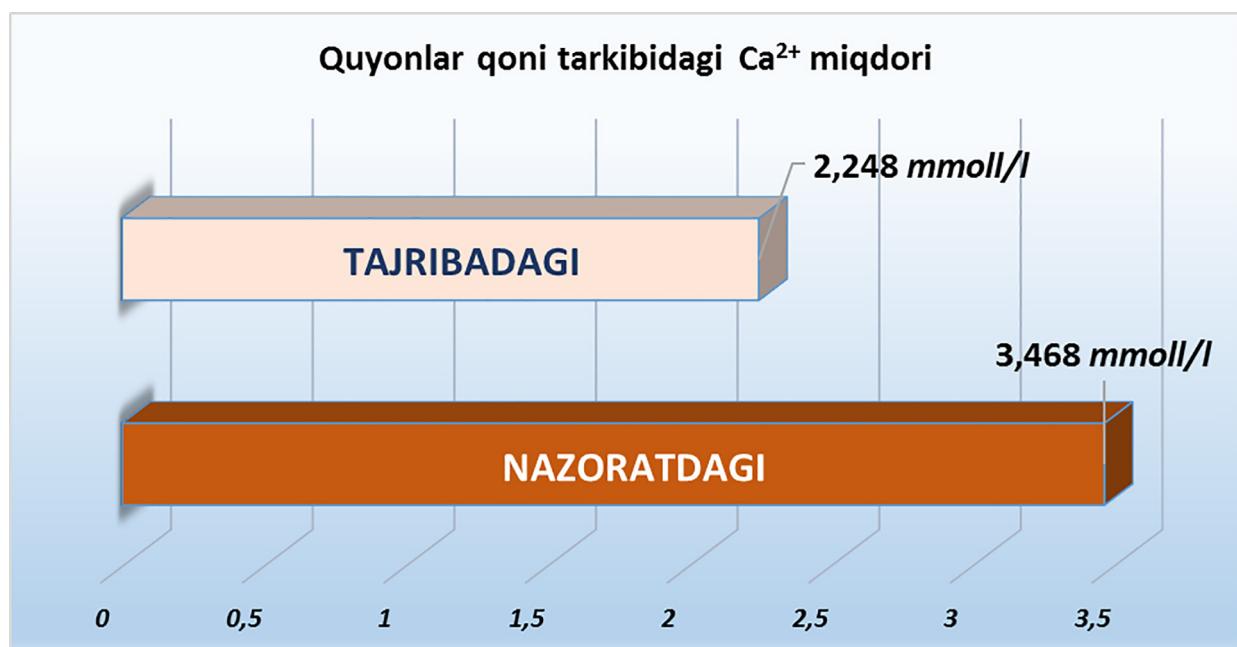
Yuqoridagi jadvaldagi ma'lumotlarni tahlil qilganda antioziqaviy elementlar berilmagan quyonlar qoni tarkibidagi kalsiy miqdori o'rtacha $3,468 \pm 0,1603$ mmoll/l ni tashkil qildi. Bu ko'rsatkich antagonist elementlar berilgandan bir oz yuqoriroq bo'ldi. (2-jadval)

2-jadval

Qo'shimcha antagonist elementlari berilgan tajribadagi quyonlar qonidagi kasiy miqdori (mmoll/l)

Nº	X	Y(x-M)	Y ²
1	tajribadagi	2,32	0,072
2	tajribadagi	2,06	-0,188
3	tajribadagi	2,1	-0,148
4	tajribadagi	2,8	0,552
5	tajribadagi	1,96	-0,288
Σ		11,24	
			0,4501
			0,0225
M	2,248	m	0,15

Antagonist elementlardan magniy va rux mikroelementlari bilan oziqlantirilgan shinshilla quyon zotlari qonida kalsiyning miqdori o'rtacha $2,248 \pm 0,15$ mmoll/l ni tashkil qildi. Normal o'sish darajasidagi 3–4 oylik quyonlar qonidagi kalsiy miqdorini umumiyl jadval tarzida qaraydigan bo'lsak, u quyidagicha ko'rinishdagi jadval va diogramma ko'rinishida bo'ladi.(3-jadval, 1-diogramma.)

1-diogramma. Nazotardagi va antioziqaviy moddalar berilgan tajribadagi quyonlar qonidagi kasiy miqdorilarining solishtirma ko'rinishi

3-jadval

Nazotardagi va antioziqaviy moddalar berilgan tajribadagi quyonlar qonidagi kasiy miqdori (mmoll/l)

Tanlab olingan quyonlar	Nazoratdagi quyonlar qonidagi Ca^{2+} miqdori (mmoll/l) n=5 ta M \pm m	Antioziqaviy moddalar: kunlik Mg 65-mg, Zn-2mg berilgan quyonlar qonidagi Ca^{2+} miqdori (mmoll/l) n=5 ta M \pm m
	Bir oydan keyingi	Bir oydan keyingi
(3–4 oylik quyonlar)	3,468\pm0,1603	2,248\pm0,15

Sholishtirish diagrammasidan aniq ko'rinib turibdiki, kalsiyga antagonist elementlar Mg, Zn preparatlari bir oy davomida qo'shimcha berilgan quyonlarda kalsiyning miqdori qo'shimcha preparatlар berilmagan quyonlarga nisbatan kam miqdorni tashkil etdi.

Xulosalar

1. Oziqa ratsionini tuzishda, har xil oziq-ovqatlar aralashtirib iste'mol qilinganda ularning bir-biriga mos kel-

ish-kelmasligini va antioziqaviylik xususiyatini hisobga olish kerak.

2. Ma'lum bir mikro va makroelementlarni iste'mol qilish vaqtida, uning oziqadagi miqdoridan tashqari, unga antagonist elementlarning ham miqdorini hisobga olish zarur.

3. Doimiy oziqa bilan oziqlantirilgan shinshilla zotli quyonlar qonida kalsiyning miqdori o'rtacha $3,468\pm0,1603$ mmoll/l ni tashkil qiladi (fotolektrokolorimetrik usulda aniqlangan). Bu ko'rsatkich adabiyotlarda keltirilgan ma'lumotlarga mos keladi.

4. Shinshilla zotli quyonlarga doimiy oziqa bilan birga qo'shimcha ravishda kalsiy elementining antagonist elementlari ikki valentli magniy (kunlik 65 mg) va rux (kunlik 2 mg) bilan bir oy muddatda oziqlantirilganda kalsiyning miqdori o'rtacha $2,248\pm0,15$ mmoll/l ni tashkil qiladi.

5. Oziqa ratsionini tuzishda oziqlar tarkibidagi elementlarning antagonistlik xususiyatlarini hisobga olish zarur.

Foydalilanigan adabiyotlar

- Ahmedov K.K, Shomirzayev H.N. "Normal va topografik anatomiya" Toshkent. "Ibn Sino" nashriyoti, 1991 y.
- F. Ruziyev, Sh. Abduazizova "Oziqlar tarkibidagi c vitaminining so'rilihiga antioziqaviy modda askorbotoksidazaning ta'siri". Ukraina, 2016 y.
- Almatov K. T. Allamuratov Sh.I. "Odam va hayvonlar fiziologiyasi". Toshkent: O'zMU, 2004 y.
- Alyavilya O.T, Qodirov Sh.Q, Qodirov A.N, Hamroqulov Sh.H, Halilov E. H. "Normal fiziologiya". Toshkent. "O'zbekiston faylasuflari" nashriyoti 2007 y.
- Klemashova L.S, Ergashev M. S. "Yoshga oid fiziologiya". Toshkent. O'qituvchi 1991 y.